

EN HYLDEST TIL REPRODUKTIONEN – PROKREATIONSTEMATIKKER I HØJSANGENS KAPITEL 4 OG 7

SARAH DEDIEU

Det er i den moderne eksegese blevet en udpræget norm at forstå højsangen som en hyldest til det sekulære og fysiske kærlighedsforhold. Et kærlighedsforhold, hvor ligestilling og lyst er i højsædet, og hvor de gængse, gammeltestamentlige samfundsnormer og børnefødsler er fraværende. Denne udbredte holdning blandt moderne eksegeter har jeg sat spørgsmålstegn ved i mit BA-projekt, idet jeg fandt denne tilsyneladende manglende prokreationstematik uforenelig med tekstens brug af frugtbarhedsmetaforer samt det Gamle Testaments syn på moderskab i øvrigt. Projektet bygger på en kønshermeneutisk, litteraturkritisk tilgang. Det vil sige, at Højsangens kærlighedsforhold tolkes som et erotisk forhold to mennesker imellem, og at jeg benytter mig af en synkron læsning. Jeg har dog efter projektets afslutning fået øjnene op for lighederne mellem Højsangen og Hoseas 2 og har derfor povet at inddrage en intertekstuel læsning af de to tekster i denne artikel.

Forskningens konsensus om fri sex og ligestilling

Læser man kønshermeneutiske kommentarer til Højsangen vil man møde en udbredt forståelse af, at forplantning ikke er motivationen for det kærlighedsforhold, der beskrives i sangen. "...there is no talk of children, nor typical use of fertility imagery", kan man læse hos Nancy Bowen¹, og Hans Jørgen Lundager Jensen bemærker at "denne kærlighed, der ikke kender til kontrakter, brudekøb, slægtskabsrelationer, afstamning, forbinder ikke de unge elskende med børnefødsler, kun med den unge kvindes moder"² Selv en af de mere konservative eksegeter som Richard Davidson, der argumenterer for, at de seksuelle udskjelser finder sted inden for ægteskabelige rammer, slår fast, at erotikken uden forplantning er Højsangens tema: "The Song contains no reference to the procreative function of sexuality [...] Lovemaking for the sake of love, not procreation, is the message of the song."³

I stedet fremhæves kønnes exceptionelle ligestilling i sangen. Richard Davidson skriver under overskriften "Sexuality is Egalitarian":

...the lovers in the Song are presented as equals in every way. Canticles "reflects an image of woman and female-male relations that is extremely positive and egalitarian." [...] She initiates most of the meetings and is just as active in the lovemaking as the man.⁴

Også Christoffer King priser Højsangen for at fremstille et lige forhold mellem de elskende. Efter hans mening er den manglende tale om reproduktion ligefrem grundlaget for et ligestillet seksuelt forhold:

The Shulamite fearlessly and joyfully proclaims her erotic autonomy and freedom from procreative mandates. In so doing, the Shulamite holds out a liberating message not only for women but especially for the queer community. It is a simple message that is, nevertheless, difficult for sexism of any kind to assimilate: *When moved by reciprocal desire, men and women have the right to love as they will, whom they will, when they will, and how they will.* A revolutionary word of sexual freedom could scarcely be spoken,

¹ Bowen 2003, s. 68

² Jensen 2000 s. 194

³ Davidson 1989 s. 15-16

⁴ Davidson 1989 s. 8

yet here we find it exemplified in a sacred text that, with respect to its mystical value lies at heart of the biblical canon.⁵

Christoffer King udlægger Højsangen som en bibelsk tekst, han selv som homoseksuel og andre queer-læsere kan spejle sig i, og i sin analyse drager han mange sammenligninger mellem egne oplevelser og tekstens beskrivelse af de to elskendes forhold.

Jeg er stor tilhænger af Kings intention om at aktualisere en bibelsk tekst, og lade den tale ind i nutidens forskelligartede måder at leve på. Og indrømmet: Min egen læsning af Højsangen tager netop udgangspunkt i min egen situation som mor til to. Men jeg er bange for, at King og andre eksegeter i forsøget kommer til at lade deres egen situation og livsførelse tale ind i den bibelske tekst i stedet for det omvendte. Dermed overser de, eller måske vil de ikke se, at forplantningsprocessen er en uløselig del af det seksuelle forhold beskrevet i Højsangen. Der er ingen tvivl om, at Højsangen er en helt særlig tekst i den gammeltestamentlige kanon. Beskrivelsen af det seksuelle forhold er noget for sig, og kvinden i teksten får mere taletid end det er normen for kvinder i det Gamle Testamente. Men jeg vil alligevel mene, at Højsangens kønsroller ikke er så lige endda, og at den kvindelige seksualitet ikke er løsrevet fra reproduktionen. Tværtimod er det min påstand, at potentialet for reproduktionen, i metaforer og billedsprog, understreges som en uadskillelig del af den kvindelige seksualitet.

Moderskab som statusmarkør og velsignelse

Ser man overordnet på det Gamle Testamente, er der ingen tvivl om, at moderskabet er af stor betydning. I Salme 128 fremstilles moderen som det ideelle kvindebillede og hendes børn som en velsignelse: "Som en frugtbar vinstok er din hustru i dit hus/ som nyplantede oliventræer/ sidder dine sønner omkring dit bord/ Ja, sådan velsignes den mand,/ der frygter Herren" (Sl 128,3-4). Moderskabets vigtighed ses også særligt i patriarkfortællingerne, hvor slægtens videreførelse er i konstant fare. Moderskabet kan ligefrem ses som grundlæggende for en kvindes status i det Gamle Testamente. Da trælkvinden Hagar bliver gravid, begynder hun at se ned på Sara, Raket bliver skindsyg på sin søster, som har fået sit moderliv åbnet af Jahve, og den barnløse Hanna hånes af sin medhustru. Heri ses den betydning moderskabet har på kvindernes egen selvfølelse og statusopfattelse i det Gamle Testamente. De to første fortællinger viser også, at det ikke er ligegyldigt ved hvilken kvinde slægten føres videre. Kun gennem Saras afkom skal Abrahams slægt blive til Israel, og det er gennem Raket, at Jakob får sin yndlingssøn, ved hvem fortællingen om folket Israel kan fortsætte.

Fortællingen om Tamar i Gen 38 viser også betydningen af moderskabet. Tamar må se to ægtemænd dø uden at hun har fået børn, og da hendes svigerfar ikke vil lade hende ægte hans tredje og sidste søn, sendes hun tilbage til sin familie, som en kvinde uden mand, uden børn og uden fremtidige udsigter til nogen af delene. Hun er blevet en kvinde uden nogen form for status. Derfor tager hun sagen i egne hænder ved at narre Juda til at gøre hende gravid. Hun genopretter dermed sin status i kraft af moderskabet. Et moderskab som er af største betydning for det Gamle Testaments kvinder, men også for mændene, hvis navn lever videre gennem slægten. Derfor er det også interessant at se på, hvordan manden beskriver sin kæreste i Højsangen. Det gør han særligt i kapitlerne 4 og 7, og det er også disse kapitler mit arbejde bygger på.

Højsangens pluralitet og rigdom som symbol på frugtbarhed

Kapitlerne 4 og 7 er bl.a. valgt, fordi der her findes en parallelitet, og fordi der særligt her bruges billeder og metaforer, der peger på kvindens prokreative potentiale.

⁵ King 2006, s. 364

Begge kapitler indledes med en beskrivelse, hvor kvinden omtales i et ganske kreativt billedsprog. Der er skrevet meget om, hvordan disse metaforer og sammenligninger skal forstås overført på kvindens udseende. Når kvindens hår f.eks. sammenlignes med en gedeflok på vej ned af Gileads bjerg, har det blandt andet givet anledning til forskellige forestillinger om kvindens hårfarve og frisure. I dette arbejde er det dog påstanden, at billedsproget beskriver mere end blot kvindens fysiske fremtoning. Det udsiger også noget om hendes evner. Nærmere beskrevet hendes reproduktive evner. Kvinden beskrives nemlig med billeder, der indeholder en overvældende pluralitet, rigdom og overflod – måske mere end de betegner fysisk skønhed.

I kapitel 4 sammenlignes kvindens kropsdele med dyreflokke i form af duer (4,1) (hvis en dualis kan antages som en flok), geder (4,1) og får (4,2). De betegner alle en pluralitet, eller overflod, ligesom de tusind skjolde (4,4). Der tales om en rigdom af dyrebørn som tvillingelam (4,2), hjortekalve og gazelletvillinger (4,5). I kap 7 bruges billeder, der symboliserer rigdom og overflod i form af smykker (7,2) overflod af vin (7,3), hvededyng (v.3) og elfenben (v.5). Og kvinden sammenlignes endnu engang med hjortekalve og gazelletvillinger (v.4). Smykker og elfenben er værdifulde handelsvarer, som tilhører konger og fyrster, og vin og hvede er vigtige ingredienser i den gammeltestamentlige husholdning. Hveden blev anset for den vigtigste kornsort i Palæstina og vinens betydning understreges også i fortællingen om de 12 spejdere, der vender tilbage fra det forjættede land med enorme druer som bevis på landets rigdom (4 Mos 13,23). Både vinen og hveden blev anset for grundlæggende, livgivende og livsopretholdende fødevarer i Israel.

I Jobs bog fortælles der om Jobs rige hushold, som både omfatter et stort dyrehold, mange trælle og mange børn. Hermed sættes der en forbindelse mellem rigdom og frugtbarhed, idet forplantningen både blandt dyrene og inden for familien er afgørende for Jobs rigdom. Også i Højsangen sættes rigdom i forbindelse med afkom, idet der tales om lam, hjortekalve og gazelletvillinger. Især tvillingemotivet må anses som et udtryk for en ekstraordinær velsignelse og rigdom. Det ses f.eks. i Gen 38, hvor Tamar efter sin lange kamp for moderskabet ikke blot opnår at blive moder, men ligefrem tvillingemoder. Francis Landy beskriver tvillinger som det ideelle afkom og en moder med tvillinger som den ideelle familieenhed, idet han henviser til en afbildning fra Ugarit af en moder med tvillinger – en ved hvert bryst.⁶ Når kvindens bryster i højsangen sammenlignes med græssende gazelletvillinger, beskriver de ikke blot brysternes symmetriske udseende, men skaber også associationer til brysternes funktion som føde for tvillinger. Også i 7,9 må det være en henvisning til brysternes funktion frem for udseende, når de sammenlignes med vindruerklaser. Den livgivende vin, her i form af druerklaser, repræsenterer livets første føde.

“Han skal spise af dens herlige frugter” – frugt som seksualitet

Kvinden er dog i kønshermeneutiske udlægninger først og fremmest blevet fremstillet som føde for Højsangens mand. Når hun sammenlignes med vin, duftende salver, nektar, mælk og honning (4,10-11; 7,10) – alle ting som kan indtages – understreges det erotiske forhold som en nydelse for den elskede. Dette motiv ligger også til grund for mange fortolkninger af havemetaforen i kap 4,12-16. Denne have er hyppigt tolket som et billede på kvindens seksualitet, hvor kvinden bliver beskrevet, som et nydelsens sted, hvor manden kan tage for sig, som han lyster. Tolkningen bæres godt på vej af kvindens replik i 4,16: “Min elskede skal komme til sin have, og han skal spise af dens herlige frugter.” Også havens lighed med Edens have kan underbygge denne forståelse. Både kvindens og Edens have beskrives som aflukkede (Højs 4,12/1 Mos 3,23-24), som indeholdende en kilde, og sidst men ikke mindst, som steder, hvor alskens frugter og planter vokser. I sin

⁶ Landy 1993 s. 93

strukturelle analyse af Genesisfortællingen beskriver Hans Jørgen Lundager Jensen bl.a. den alimentære kode i Gen 2-3. I Edens have kan mennesket spise af træernes frugter, som det lyster, og dette forhold til verden omkring ham beskrives som “oral”. Haven er til for menneskets indtagelse, og han lever i en “erotisk” overflødighed.⁷ Det samme er konklusionen om de elskende i Højsangen, hvor Lundager Jensen ser en parallel til Gen 2-3.⁸ Hvad Lundager Jensen dog ikke bemærker, er at det i virkeligheden kun er manden, der indtager. Kvinden derimod indtages. Dette skal jeg komme nærmere ind på senere. Som allerede nævnt, mener Lundager Jensen heller ikke, at prokreation på nogen måde er en del af dette erotiske forhold. For i Højsangen lever de elskende i en paradistilstand, hvor børnefødsler endnu ikke er en del af billedet. Dette mener jeg dog ikke er tilfældet, idet havemetaforen fremstilles mere tvetydigt og som indeholdende mere end én betydning.

Livmoderens frugter

Kvinden beskrives kap 4,12-15 som en lukket have. Denne have betegnes på hebraisk først som גן, dernæst som en סדק (v13a). Sidstnævnte fra det persiske *pairidaeza* betegner en aflukket, kunstigt anlagt have eller park. I Præd 2,5 bruges det bl.a. om Salomos kongelige haver og parker, hvor alskens frugttræer er plantet. Sådanne kunstigt anlagte haver er afhængige af vanding og pleje. Dette er også tilfældet med Edens have i Gen, som betegnes med det hebraiske גן. Haven vandes af en kilde (2,10) og det første menneske bliver sat til at dyrke (דב) og vogte (שמ) haven.

Kvinden sammenlignes altså med en sådan paradisisk have, som er kunstigt anlagt, og som kræver pleje og omsorg for at give frugt. Ifølge Kirsten Nielsen er netop dette aspekt også kendetegnende for en vingård. I hendes analyse af vingårdslignelsen i Esajas 5,1-7, argumenterer hun for, at lignelsen er en metafor for et erotisk forhold⁹. Bearbejdningen af vingården er et billede på seksuelt samkvem, hvoraf der ventes afkom, symboliseret ved vinens druer. Nielsen forklarer, at det er kravet om opmærksomhed og hensyntagen, der gør vingården til et oplagt billede på en kvinde.¹⁰ Når haven i højsangen derfor betegnes som en סדק, kan den opfatte som en metafor på linje med vingården. Dette forstærkes af, at kvinden i Højsangen flere gange sammenlignes med druer og vin, og i kvindens replik “min egen vingård vogtede jeg ikke” i kap 1,6, bruger kvinden selv vingården som symbol på sin seksualitet. I Esajas' vingårdslignelse bliver manden i det erotiske forhold umådeligt skuffet, da han opdager, at hans vingård giver vilddruer og ikke vindruer som forventet, idet kvinden, symboliseret ved vingården, har været utro og dermed avlet uægte børn.¹¹ Hos Esajas er der altså en tydelig forventning om at et seksuelt forhold bærer frugt. Som stærk kontrast til vilddruerne gror der i Højsangens have granatæbletræer, dejlige frugter og eksklusive planter, som symbol på livmoderens fineste frugter. I modsætning til den utro hustru hos Esajas må Højsangens kvinde anses for at være særdeles egnet til at føre slægten videre.

Havemetaforen i Højsangen kan altså på linje med vingården læses som et billede på kvinden som prokreationelt væsen. Men også metaforens eget billedsprog giver anledning til denne tolkning. Kilden i haven beskrives både som en forseglede kilde (v 12) og som en brønd med levende vand fra Libanon (v.15). Det levende vand fra Libanon fungerer som mandens livgivende sæd, der kommer udefra og opsamles i den for-

⁷ Jensen 2000, s. 78

⁸ Jensen 2000, s. 193

⁹ Nielsen 1985 s. 124

¹⁰ Nielsen 1985 s. 100

¹¹ Nielsen 1985 s. 128

seglede kilde eller brønd. Dette giver liv til granatæbletræer og herlige frugter, som gror i den aflukkede have, præcis som fosteret vokser i livmoderens trygge rammer. At omtale afkom som frugt bruges flere steder i GT. I 1 Mos 30,2, tales der om mavens frugt ירפ-יטב i forbindelse med Rakels barnløshed, og samme udtryk findes 5 Mos 28,4 og 28,11, hvor Jahve lover frugt af folkets moderliv.

Med havemetaforen beskrives Højsangens kvinde af manden, som en produktiv have, som der, hvor livet opstår. Havens eksotiske frugter er et billede på det optimale afkom, den fineste ירפ-יטב. Først med kvindens egen replik i v. 16 transformeres haven til et sted, der er til for mandens nydelse. Billedet bliver hermed tve-tydig og får flere funktioner. Haven fungerer både som kvindens seksualitet, hvor manden finder erotisk overflod, spiser og forlyster sig, men også som et sted, hvor livet opstår.

I kap 7 sættes kvinden igen i forbindelse med graviditet. Her lyder det: “Din navle er en rund skål, den mangler ikke blandet vin. Din mave er en hvededyng, indhegnet af liljer.” (Højs 7,3) Vinen, som i GT anses for livgivende, sættes i forbindelse med kvindens navle, og kan dermed tolkes som en henvisning til navlestrengen med dens livgivende overførsel fra moder til foster under graviditeten. Maven beskrives dernæst som en hvedebunke omkranset af liljer. Patrick Hunt fremhæver liljen som symbol på fertilitet, bl.a. fordi den er det primære fertilitetssymbol for Astarte¹². I Højsangen fungerer liljen både som føde for gazelletvillinger (4,5) og den elskedes hjord (2,16;6,2). Sammenstillet med hveden, grundstenen i det gammeltestamentlige køkken, understreges liljerne funktion som føde. Hermed beskrives kvindens mave som et livgivende næringscentrum, der skaber og opretholder livet.

Også i kap 7 findes et billede, der fungerer som parallel til havemetaforen i kap 4. Det er let at overse, men tager man de lokationer i betragtning, som bruges til beskrivelsen af kvinden i versene 5-6, tegner der sig et geografisk billede, der minder om den frugtbare have, som sangen allerede har beskrevet en gang. Lokationerne, der nævnes er Heshbon, Libanon, Damaskus og Karmel. Isoleret set betegner hver lokation i sig selv et frugtbart område. Heshbon, sydøst for Jordandalen, omtales hos Esajas som et sted med forhenværende frugtbare jord og mange vingårde (Es 16,8-10). Libanon er et område, som i det Gamle Testamente prises for at være rig på vegetation¹³, og Damaskus var et af de rigeste agrikulturelle områder i Nærorienten.¹⁴ Hvad enten Karmel henviser til bjerget i den nordøstlige del af Palæstina eller en by i det sydlige Judæa, er også dette sted i kraft af sit navn, “frugthave”, et oplagt fertilitetssymbol. Og netop Karmel sætter, i kraft af sin betydning, versene 7,5-6 i forbindelse med frugthaven i kap. 4. Men hvad har de to billeder til fælles? Undersøger man nærmere, hvilket område de geografiske lokationer i kap 7 omkranser, vil man opdage, at de danner rammen om den frugtbare jordandal. Lokationerne udgør hermed et afgrænset område med vand, der strømmer fra Libanon, som giver liv til alskens frugttræer og planter. Beskrivelsen fungerer dermed som et billede på livmoderen, ligesom det var tilfældet med haven i kap 4. Forskellen er dog, at nu sammenlignes kvinden ikke længere med en mytologisk have, men med et helt specifikt geografisk område.

Moder jord og det forjættede land

I artiklen “Food of love” undersøger Athalya Brenner, hvordan Højsangens fødevarer, samt udtryk der knytter sig dertil, bruges om kønnene.¹⁵ Her når hun først og fremmest frem til en konklusion omkring sangens kønsroller. Analysen viser, hvordan ord som ‘spise’ og ‘drikke’ fremgår som maskuline, hvorimod feminine

¹² Hunt 2008, s. 194

¹³ Bl.a. 2 Krøn 2,8; Es 35,2; Ez 31,3

¹⁴ Freedman, David Noel m. fl. (red.) 1992, s. 5

¹⁵ Brenner 1999, s. 101

betegnelser er alt det, der kan indtages. Hermed fremstår manden, som den aktive part, den der indtager kvinden, mens hun er den passive, der indbyder manden og lader ham spise af sine frugter. Ifølge Brenners analyse, er det seksuelle kønsrollemønster klassisk patriarkalsk, og kvinden fremstår som en have, der indtages af manden jvf. Lundager Jensens analyse af Gen 2. Men analysen fører også til en anden opdagelse. Her fremgår det nemlig, at de fødevarer, der bruges til at beskrive kvinden, er de samme, som indgår i det Gamle Testaments beskrivelse af det forjættede land. I disse beskrivelser fremhæves landet for dets vindruer, granatæbler, hvede, byg, vin, figner, olivenolie, honning og mælk (4 Mos 13,23; 5 Mos 8,8ff; 2 Kong 18,32; 2 Krøn 31,5) Alle disse ting, med byg som eneste undtagelse, indgår i beskrivelsen af kvinden i Højsangen, og noget nær den komplette liste findes alene inden for kap 4 og 7. Kun figner indgår ikke i disse kapitler. Brenner konkluderer om kvinden: “*she is a food production location*”, hvilket endvidere får hende til at overveje om kvinden simpelthen kan betegnes som: “*an earth mother figure disguised as a sexual partner*”¹⁶. Og hun fortsætter:

This is indeed food for thought since, if so, then once again, even if the SoS contains dominant F (feminin) voices, these voices do not break the mould of M (masculin) thinking, M images of F being, M need to see a Mother in the females in their lives.¹⁷

Brenner går ikke videre med disse overvejelser, men vender istedet tilbage til sin analyse af det seksuelle kønsrollemønster. Men det er slet ikke så dumt at se denne sammenhæng mellem kvinden og landet. Et land, som bliver fremhævet ikke blot på grund af løftet, men på grund af dets attraktive, frugtbare jord, der fremhæves i kraft af afgrøderne. Både det forjættede land og Højsangens kvinde er attråværdige, fordi de er frugtbare! Måske netop dette aspekt retfærdiggør Højsangens plads i den gammeltestamentlige kanon. For sættes kvinden i forbindelse med det forjættede land, sættes Højsangens kærlighedsforhold også i forbindelse med et andet hyppigt beskrevet kærlighedsforhold i det Gamle Testamente. Kærlighedsforholdet mellem Jahve og Israel.

Højsangen og Hoseas – det ideelle og det fejlslagne kærlighedsforhold

Jeg har efter BA-projektets afslutning fået øjnene op for Hoseas' ægteskabsmetafor i Hos 2 som en komplementær tekst til Højsangen. De to tekster har mange ligheder i både sprog og billeder¹⁸, men de er samtidig hinandens modsætninger. Som vi netop har set, sættes kvinden i Højsangen forbindelse med Israel i form af landets afgrøder. I Hoseas bruges den utro hustru som et billede på Israel, og hun sættes i forbindelse med både folket og landet. Mens Højsangen beskriver det ideelle kærlighedsforhold, beskriver Hoseas det fejlslagne. I Højsangen beskrives den elskede som et myrrabundt mellem kvindens bryster (Højs 1,13). I Hoseas er det horegeringer, der har indtaget pladsen mellem brysterne (Hos 2,4). I begge tekster beskrives det, hvordan kvinden søger, men ikke finder (Højs 3,1; 3,2; 5,6; Hos 2,9). Men hvor den utro hustru i Hoseas søger sine elskere i pluralis, søger kvinden i Højsangen sin elskede i singularis. Hvor Højsangens kvinde til trods for vægterne og deres vold (Højs 3,3; 5,6) stædigt fortsætter sin søgen, til hun finder sin elskede, opgiver den utro hustru hurtigt og vender sig til sin første mand, da hun ikke finder sine elskere. Ikke af moralsk

¹⁶ Brenner 1999 s. 109

¹⁷ Brenner 1999 s. 109

¹⁸ Van Dijk-Hemmes 1989. Artiklen illustrerer udemærket lighederne mellem de to tekster. Jeg er dog ikke enig i van Dijk-Hemmes læsning af teksterne som to sider (henholdsvis kvindens og mandens) af samme sag, og dermed udtryk for hvordan den frigjorte kvindelige seksualitet fremstilles enten positivt eller negativt alt efter hvem, der fortæller historien. Jeg mener derimod, at kærlighedsforholdene i Højsangen og Hoseas fremstår som hinandens modsætninger.

forpligtelse, men fordi det trods alt gik hende bedre dengang end nu. Sammenstillet med den utro hustru, fremstår Højsangens kvinde som monogam og tro. Det til trods for mange eksegeters fremstilling af hende som en moderne frigjort og selvstændig kvinde, der nyder et uforpligtende seksuelt forhold. Højsangens kvinde er kun sammen med én mand, og hun trodser både familie (Højs 1,6; 8,8-9), vold og seksuel ydmygelse (Højs 5,7) for igen og igen at opsøge sin elskede. Kan det ske, at de to tekster med deres ligheder og forskelle fungerer som en slags intertekstuelle kommentarer til hinanden? Jeg synes i hvert fald, det er interessant, hvad der kan komme ud af, at sætte de to tekster op mod hinanden for hermed at se, hvordan de hver især behandler moderskabet.

Den utro kvinde i Hoseas omtales eksplicit som moder, men hendes børn er horebørn (Hos 2,6). Som straf for hendes utroskab frarøves hun dog sit moderskab. Hendes børn skal ikke vises barmhjertighed og ødelæggelsen af hendes vinstokke og figentræer i vers 14 kan tolkes som en total udslettelse af hendes nuværende og fremtidige afkom. Hun frarøves simpelthen sin fertilitet! Det samme er motivet i Hos 2,5, hvor Jahve truer med at straffe den utro hustru. Verset svarer stort set til Højsangens havemetafor, dog i antitetisk form. Jeg vil derfor sætte de to billeder op mod hinanden, Højsangens i parafraseret form af hensyn til pladsen. Hebraiske nøgleord er sat i parantes.

<i>Hoseas 2,5</i>	<i>Højsangen 4,12-15</i>
Jeg gør hende til ørken (רַבְדָּמַכ)	Kvinden er en have (לְיוֹעַנָּה)
Til udtørret land (הַיַּבֵּשׁ הַזֶּה)	vandingskanaler (כְּאֵי הַיַּרְדֵּן) udgør en park med en overflod af planter
Jeg lader hende dø af tørst (הַמַּצֵּב הַיָּבֵשׁ)	Haven er en kilde med levende vand (מַיִם חַיִּים)

Begge kvinder omtales her i geografiske metaforer. Først og fremmest ses modsætningerne i ørken/have. Ørkenen er det åbne, ukultiverede og livsforladte. Haven står for det beskyttede, kultiverede og frugtsomme. Dernæst ses kontrasten mellem det udtørrede land og parken indeholdende en overflod af eksotiske planter. Kontrasten mellem disse to led bliver særlig tydelig, hvis man som J. Cheryl Exum vælger at oversætte det hebraiske כְּאֵי הַיַּרְדֵּן med vandingskanaler.¹⁹ Dermed sættes tørke over for vand. I det sidste led sættes tørke og vand igen over for hinanden. Tørsten er årsag til død, mens vandet er levende, eller liv, om man vil. De to billeder repræsenterer altså henholdsvis ørken, tørke, død og have, vand, liv. Hoseas fremstiller med dette billede det absolutte fravær af fertilitet. Hoseas 2 er Højsangens diametrale modsætning og et eksempel på alt det, et kærlighedsforhold ikke bør være. Ved hjælp af kontrasten fremstår Højsangens billedsprog endnu tydeligere. I modsætning til det fejlslagne kærlighedsforhold, der medfører infertilitet, er det ideelle kærlighedsforhold, som beskrevet i Højsangen, netop frugtbart.

¹⁹ Exum 2005, s. 176

Konklusion

Højsangen beskriver som ingen andre tekster i GT nydelsen ved et erotisk forhold. Men det er vigtigt, at notere sig, at teksten ikke omtaler erotikken for erotikkens skyld alene. Den behandler også forplantningen som en implicit del af det seksuelle forhold. Billedsproget tjener ikke kun til at beskrive kvindens udseende. Billederne er også præget af en gennemgående frugtbarhedstematik, der understreger kvindens potentiale som moder. Dette potentiale ses også i havemetaforen i kap 4. Her beskrives den seksuelle akt som en forplantningsproces, der finder sted i kvindens livmoder. Haven og dens planter kan endvidere forstås på lige fod med vingården og dens druer i Esajas' vingårdslignelse, som et billede på en kvinde og hendes afkom.

Kvinden beskrives desuden med billeder, der sætter hende i forbindelse med det forjættede lands fødevarereproduktion. Et land, som er attråværdigt, ikke kun i kraft af løftet, men fordi det er frugtbart. Højsangen har desuden flere ligheder med ægteskabsmetaforen i Hoseas, der fungerer som Højsangens diametrale modsætning. Med den utro hustrus frarøvelse af moderskab og fertilitet fremstår Højsangens frugtbarhedsmotiv endnu tydeligere. Det fejlslagne kærlighedsforhold er ufrugtbart, mens det ideelle skaber de fineste og mest attraktive frugter. Højsangens kvinde beskrives som den ideelle kæreste, fordi hun er den ideelle moder. Hun er ikke kun attraktiv i kraft af sit udseende, søde kys og berusende elskov, men i særdeleshed, fordi hun forventes at skabe afkom.

LITTERATUR

Bowen, Nancy R. 2003. *A Fairy Tale Wedding? A Feminist Intertextual Reading of Psalm 45*. I: *A God So Near: Essays on Old Testament Theology in Honor of Patrick D. Miller*. Red: Brent A. Strawn og Nancy R. Bowen. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns.

Brenner, Athalya. 1999. *The Food of Love: Gendered Food and Food Imagery in the Song of Songs*. Semeia 86. Food and drink in the Biblical Worlds. Red: Athalya Brenner og Jan Willem van Henten. Atlanta, Ga: The Society of Biblical Literature.

Davidson, Richard M. 1989. *The Theology of Sexuality in the Song of Songs: Return to Eden*. Andrews University Seminary Studies 27. Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press.

van Dijk-Hemmes, Fokkeliën. 1989. *Imagination of Power and the Power of Imagination: An Intertextual Analysis of Two Biblical Love Songs: The Song of Songs and Hosea 2*. Journal for the Study of the Old Testament 44. Sheffield Academic Press.

Exum, J. Cheryl. 2005. *Song of songs, a Commentary*. Louisville, Ky. : Westminster John Knox Press. The Old Testament Library.

Freedman, David Noel m. fl. (red.) 1992. *The Anchor Bible dictionary vol 2: D-G*. New York: Doubleday.

Hunt, Patrick. 2008. *Poetry in the song of songs: A literary Analysis*. I: *Studies in Biblical literature*, Volume 96. New York, NY, USA: Peter Lang.

Jensen, Hans Jørgen Lundager. 2000. *Den fortærende ild: Strukturelle analyser af narrative og rituelle tekster i Det Gamle Testamente*. Århus: Århus Universitetsforlag.

HYLDEST TIL REPRODUKTIONEN

King, Christopher. 2006. *Song of Songs. I: The Queer Bible Commentary*. Udg. af Guest, Goss, West og Bohache. London, SCM Press

Landy, Francis. 1983. *Paradoxes of Paradise: Identity and Difference in the Song of Songs*. Sheffield: The Almond Press.

Nielsen, Kirsten. 1985. *For et træ er der håb, om træet som metafor i Jes 1-39*. København: Gad.